

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. I. De materia, & forma Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

DE SACRAMENTIS IN GENERE LIBER PRIMVS.

NEO obvia, & probe disputata sunt, præsertim à recentioribus, quæ pertinent ad Sacramentum, ut actum agere, ea rep. tendo, omnino nolim. Seligam ergo, quæ utiliora sunt ad praxim. Tu interim, Amantissime IESU, qui gratiam Sacramentis, seu ex cælestibus fontibus, in animas tibi addictas effundis, guttulam tui roris in mentem meam serui tui benignus insperge.

CAPVT PRIMVM.

De Materia, & Forma Sacramentorum.

MATERIA Sacramenta constant rebus, & verbis, & quæ materiam, & formam vocant Theologi, Baptismus v.g. conficitur ex ablutione, qua homo à Baptizante abluatur, atque hæc est materia: & ex illis verbis, quæ ab eodem in quacumque lingua dicuntur, *Ego te baptizo*, &c. atque hæc est forma. Ita est proportionaliter in cæteris Sacramentis, ut late idem Theologi probant, & nos ea, quæ sunt necessaria, dicemus in consequentibus. Nunc autem, cum loquamur in genere de Sacramentis, illa explicare opus est, quæ, quoad praxim, omnibus Sacramentis sunt communia, quod jam facio.

§. I. Materia, & forma Sacramenti simul esse debent.

1. Simul quidem, sed similitate morali, tum quia Sacramenta sunt entia moralia, tum quia, si requireres similitudinem metaphysicam, cum ad hæc homines humano modo operantes, minus attendere soleant, ea sæpius sine invalida essent. Rectè igitur Sorus *In 4. diff. 3. quæst. 1. art. 1. §. 8.* vocat in hoc Cætanum scrupulosum, quod voluerit, ad validitatem Sacramenti, debere verba inchoari, antequam actio finiatur, antequam v.g. finiatur, Ablutio in Baptismo, debere inchoari illa verba: *Ego te baptizo*, &c.

2. Illud tamen nota, pro diversitate Sacramentorum, diversam requiri propinquitatem rerum, & actionum similitudinem, in quibus Dominus IESUS illa constituit.

3. Verum, quæ tandem hæc propinquitas? Respondeo. Quoad praxim, ad quam nos semper colimus, Sacerdos, vel Minister, cum Sacramentum conficit, debet curare, ut seruet maiorem, quam potest similitudinem materię cum formā. Et in cæteris quidem Sacramentis, dum ponit materiam, simul proferat formam, dum v.g. abluat, dicat: *Ego te baptizo*, &c. At in Sacramento pœnitentiæ statim, absoluta narratione peccatorum, in iunctaque pœnitentiā, dicat verba Absolutionis, & in Sacramento Matrimonii, post explicatū assensū vnius ex conjugibus, explicet alter assensum suum.

4. Quod si propter aliquos casus, qui fortè evenire possunt, querat, quænam in rigore distantia materię à

prolatione formæ invalidet Sacramentum? aio tunc invalidare, quando secundum naturam talis Sacramenti ita distat materia à forma, ut prudentis arbitrio vnum completum morale ex utraque non fiat. Si enim hodie abluas, & cras ore proferas: *Ego te baptizo*, quis non videt fore invalidum hoc Baptisma, cum ablutio hodierna, & verba cras prolata non faciant vnum morale in hoc genere actionis abluendi? Eadem tamen distantia, imò major, non faciet invalidum Matrimonij Sacramentum, quia hoc Sacramentum, sequitur naturam contractus civilis, ut clarius apparet, quando per nuncium, vel literas in loco distanti matrimonium celebratur. Pro sua igitur proportionē hæc sunt applicanda cæteris Sacramentis, ut apud DD. latè, S. Th. scilicet *q. 60. art. 6. ad 2. Suar. de Sacra. d. 2. sec. 2.* Valent. Coninch. Hurt. aliosque ad Bonac. *d. 2. de Sacra. q. 1. p. 2.* Atque ex his jam intelligis, quid sit illud, quod modo n. 2. dixi, eam requiri propinquitatem secundum diversitatem rerum, & actionum, in quibus Dominus Sacramenta constituit.

5. Duo me olim, sed diverso tempore, Sacerdotes convenēres, quorum alter me interrogavit, An ipse quendam pœnitentē, qui sua peccata plenè confessus erat, in iunctamque pœnitentiam acceptaverat, licitè absolverit non statim, sed post integram forè horam, in qua ipse Confessor debuit in hoc eodem confessionis, ex urgenti necessitate, prolixum habere sermonem cum quodam magnæ auctoritatis Principe. Alter vero quæsierit, An ritè simile quid fecerit in extrema vñctione conferenda? Nam dum primam vñctionem adhibuisset, formæque pattern illi vñctioni respondentem, ut fit, sed non totam protulisset, visus est certò infirmus animam exhalasse, unde omnino destitit ab incepto ministerio Sacerdos, ut desistere certe debuit, sed quia post integram circiter horam infirmus oculos aperuit, vivisque manifestè apparuit, idem Sacerdos formam iterum adhibuit, quam integram non protulerat, non repetita tamen vñctione, quæsierit ergo an ritè se gesserit?

6. Respondi, priorem ritè, & licitè se gessisse, nequam posteriorem. Ratio fuit, quia pœnitentia, quæ est ad modum iudicii, Olerat prædictam illam distantiam, quantum est ex hoc capite, præscindendo, an in eo interjecto tempore peccaverit, vel non peccaverit pœnitens, &c. At mihi videtur eadem distantia non tolerari à Sacramento Extremæ Vñctionis, quod est institutum ad

A modum

modum deprecationis, ut coniuncta cum vñctione: Debuert ergo Sacerdos ille vñctionem iterare, quia illa prior vñctio se habuit, ac si nunquam fuisset pro hoc Sacramento, cum non potuerit propter illam distantiam facere vñtatem moralem cum forma post horam.

7. Inquires, si Sacerdos impleverit vnam, vel alteram vñctionem, atque integrè formis primis his vñctionibus correspondentes proferret, sed deinde, propter similem paroxysmum, post horam vellet Sacramentum perficere, deberetne iterum primas illas vñctiones, formæque ipsius affixas repetere?

8. Respondeo, debere. Ratio est, quia communior, & vera sententia, quam docet Suar. Conich. cum G. Hurtado de extr. vi. diff. 9. S. Th. est gratiam in hoc Sacramento confecti in instanti ultimo, quod continget esse si prolatione formæ, vel exhibitione ultimæ vñctionis: Quare primæ illæ vñctiones cum suis, quævis integris formis, non fuerunt Sacramentum. Cum ergo ex alia parte, propter distantiam interiecti temporis, non possint, ut jam dictum est, facere moraliter vnum cum consequentibus vñctionibus, debebunt repeti. Nec Sacramentum reiterabitur, quia, ut dixi, illæ primæ Sacramentum non fuere, si gratiam nullam contulerunt. Ex his ergo disce similia.

De separatione verborum forma inter se.

9. Quidam Sacerdos, dum partem verborum consecrationis protulisset, nimirum *Hoc est corpus*, antequam proferret *meum*, ea distillatio à capite fluens repente fauces impedit, ut fere per semiquadrantem tussis occupatus, illud quod supererat de forma nempe *meum* proferre non potuit, protulit tamen deinde ipsum pronomen *meum* dumtaxat, consecitne Eucharistiam, idque licitè?

10. Respondeo. Regula generalis in hac re similis est præcedenti: Si enim interruptio sit huiusmodi, ut verba præcedentia, faciant vnum sensum locutionis cum consequentibus, validum fiet Sacramentum, & quidem quando est magna temporis interiectio, quæ tamen non tollat dictum sensum vnius locutionis cum consequentibus, validum fiet Sacramentum, & fiet in gravi necessitate etiam licitè. At verò si interruptio ita sensum distrahat, ut non sit vna locutio, seu vna oratio, certè non conficietur Sacramentum, nec licitè, nec validè, propter rationes supra in simili dictas. Cum igitur in casu præc. & tussientis Sacerdotis magna fuerit illa vnius semiquadrantis intercapedo sensum omnino distrahit, vñtatem impedit, atque adeo Sacramentum constituere non potuit. Quare debuisset ille bonus Sacerdos totam formam repetere: Non ita, si solum semel expuisset, v. g. aut vnum vel alterum verbulum dixisset, v. g. sic, *o bone Deus*, vel *fuge hinc*, vel *Domine tecum*, vel, si dicat baptizans: *Ego te baptizo, verte folium in nomine Patris*, &c. Nam sic nequaquam diuisa (ut ita dicam) fuisset oratio, nec Sacramentum invalidum.

11. Quod hæcenus dictum est, intelligi etiam debet de interruptione per silentium, nam etiam hoc potest esse tantum, ut non fiat vna locutio ex verbis, ante illud dictis, & dictis postea.

12. Quando autem dubium est, an interruptio, siue per alia verba, siue per dictum silentium diviserit notabiliter orationem, vel tu animo pusillanimis decernere id non audeas, certè repetere totam formam, non solum tibi erit integrum, verum etiam securius operaberis.

De separatione syllabarum forma.

13. Quod dictum est, sua applicandum est proportionè ad interruptionem inter vnam syllabam, & aliam, nam si quis, postquam pronunciavit *Hoc est corpus meum*, tussit vel sileat, vel loquatur verbulum aliud, & deinde proferat, non conficiet Sacramentum, si est notabilis intercapedo inter syllabam, ut ex dictis colligitur: Sed quid si interruptio sit breviuscula?

14. Respondeo. Si semel Sacerdos tussit, vel respiret, unde tantisper quiescat, fieri Sacramentum docet Leander tract. 2. de Sacram. Bapt. d. 3. q. 38. in prima edi. Compluti ann. 1642. quam semper cito, licet neget Bonacina, d. 1. d. Sacram. quæst. 2. p. 1. n. 23.

15. Ego omnino explicandam, ac dividendam quæstionem puto, nam de vñca respiratione, partem tioni par, Leander, sententiam accipio, & tamen secutus esse iudico, si repetatur integrè verbum, & interruptio fuit notabilis, repetatur etiam forma locutione verò amplector Bonacina sententiam, enim, si quis ita dicat: *Ego te baptizo*, & deinde interponat *Deus*, tum denique addat *tizo*, vel *Hoc est Corpus meum*, non conficiet Sacramentum. Ratione bis alterius verbi distrahit sensum syllabæ præcedentis, quod non facit momentanea illa tussis, & multo magis vñca respiratione, ut ipsæ audientium aures scilicet colligant.

16. Qui tamen repetit aliquam primam syllabam, bi formæ, sic v. g. *Hoc est Corpus meum*, & calix sanguinis mei, conficit Sacramentum, quia prima syllaba in tam brevi tempore repetita sensum mæ destrahere non solet, & sic sine distractione loquuntur sæpe balbutientes, quos Siculi dixerunt *lamus*.

§. II. Materia, & Forma Sacramenti non debent immutari.

1. Nihilis est communis illa Regula, Mutatio materiae facit invalidum Sacramentum, accedens vero validitatem non tollit, sed vsum facit illicitum.

2. Sed quæ est mutatio essentialis, quæ accidentalis? Respondeo. Quando, siue materia, siue forma, non convenit cum materia & forma à Christo instituta, & ab Ecclesia visitata, est essentialis, & Sacramentum per illam non fit. Vt si baptizet in vino, coadunat pane ex hordeo, dicas: *Ego te refrigere*, loco, *Ego te prizo*, *Hoc est caput meum*, loco *Corpus meum*, &c. & conveniat quidem cum materia, & forma à Christo instituta, sed fiat mutatio in re, quæ ipsas non distrahit, alia, erit accidentalis, & fiet per illas Sacramentum, sed semper cum peccato mortali ex se; quia sit contra iuramentum Ecclesiæ: nisi sit adeo parva, ut pro nihilo reputetur, quando ad summum erit peccatum tantummodo veniale. Quare si dicas: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii, & Spiritu Sancto* probabilissimum est fieri baptismum, præ hæc verba non aliud etiam in communione hominum acceptatione, significant, nisi quod significat interpres forma, quia supponimus sic dici ob imperitiam hominum latini, vel ob impedimentum linguæ, ut habet Zacharias Pontifex C. Retulimus de conf. d. 4. Non ita, si quis mutaret vnam literam, quæ in communione dicitur, si mutaretur, tunc enim Sacramentum non fieret, ut si quis dicat: *Ego te baptizo, in nomine Patris, Filii, & Spiritu Sancto*, Non igitur attendendum est ad mutationem litterarum, sed ad significationem vocis, quæ ex mutatione litterarum non surgit. Pari modo, si baptizes in aqua calida, vel baptizans, imò licitè in casu necessitatis infirmum, & puerum, quia non est mutatio nisi accidentalis, & sine necessitate id faciens, quia est parva mutatio, peccatum venialiter, dummodo non intendas facere contra iuramentum in Ecclesia.

Hæc sint satis, nam cætera dicentur, cum de singulis Sacramentis.

3. Illud hic locum commodum nanciscemur, quod attendendum, si cum errore forma Sacramenti proferatur.

Respondeo. Error hic, vel ex primis exterioribus, vel forma, vel solum habetur in mente.

4. Si prius, utere allata regula, Nam, si substantia sensum mutet, ut, si Arius dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris, Filii creature*, &c. non fiet Sacramentum, non mutet, fiet, ut, si quis dicat: *Ego te te, vel te baptizo*, &c. putans esse necessariam illam repetitionem, vel illud nomen: nam error hic est valde extrinsecus significationi verborum, & illud quod tu addis, non distrahit verum sensum, &c.

CAPVT II.

De Ministro Sacramentorum.

DVo hic explicari universaliter de Ministro debent nimirum ejus intentio, ejusdemque Probitas. Habe de singulis.

§. I. De Ministri legitima intentione conficiendi Sacramentum.

Distincte aliàs In Opus. de Sacram. Missæ. l. 2. c. 1. §. 2. de ejusmodi intentione disputavi, ac resolvi sufficere intentionem Actuale, vel Virtuale, non verò Habitualement, vel Interpretativam, Ea omnino recole; nunc enim satis sit hæc brevis regula.

1. Ad conficiendum Sacramentum, vel Primo satis est si actu habeas voluntatem illud conficiendi; quam habes, quando advertens ad Sacramentum, quod vis conficere; illius formam supra debitam materiam proferes, Vel Secundo satis est, si ex dicta iam habita voluntate Sacramentum conficiendi, nihil amplius cogitans, media sumis ad Sacramentum conficiendum, v. g. motus ex voluntate baptizandi Petrum, quam hoc mane habuisti, hodie illa nequaquam revocata, domo exis, ad Ecclesiam adis superpellicium induis, ad fontem accedis, puerumque abluis, ac formam Baptismi proferes, etiam si dum hæc omnia facis, ad alia quæcumque attendas, v. g. ad venerationem, ad lites, ad amicos invifendos, &c. Illam priorem vocamus actualem intentionem, hanc posteriorem virtualem, ceteras omnes vocamus habituales, vel interpretativas, atque adeo insufficientes Vide mox c. 3. §. 1. a. n. 6.

2. Quæres in hac virtuali intentione peccatne quis voluntarie alia cogitans, seu voluntarie distrahens, & dum Sacramentum conficit ad ipsum, vel ad Deum non attendit.

Respondeo. Hæc quæstio est similis illi, An qui orationem effundit Deo voluntarie distractus, peccet. Similis, inquam, nam non est eadem, quia oratio est collocutio cum Deo, effectio autem Sacramenti (præter Sacramentum extremæ unctionis, quæ fit per modum orationis) non est collocutio cum Deo, sed actio, quæ producit gratia, &c.

3. Profecto in neminem incidi, qui id de Sacramentis explicaret; ego in dicto Opus. de Sacram. Missæ. l. 2. c. 3. n. 9. solum quæsi de Sacerdote, qui confeceret cum dicta distractione, ac dixi voluntarie tunc distrahi esse mortale propter gravem irreverentiam, quæ Deo fit, dum in Sacrificio, opere omnium præstantissimo, aliud animum intendit sacrificans.

At, quid dicendum in aliis Sacramentis, in quibus, cum ea non sint sacrificia, dicta ratio non militat?

4. Mihi videtur peccari quidem venialiter, quia aliqua tandem hæc irreverentia est: at non audeo Ministrum sic voluntarie distractum, & ut suppono securum, quod nihil grave ex debitis ad Sacramenti confectioem, omittat: non audeo, inquam de peccato mortali condemnare, quia non apprehendo gravem in hac distractione irreverentiam. Instrumentum Dei est Minister, & instrumento sufficit, nihil omittit ex iis, quæ ministranda sunt: cæterum si in actuali attentione deficiat, non apparet notabilis defectus. Confirmatur, quia in sententia iam ætate nostra valde probabili, si in oratione etiam ex obligatione faciendâ, admittatur voluntaria distractio, non est mortale, ut latè probât Delugo de sacra. Euch. d. 22. sect. 2. a. n. 25. Coninch. de sacra. q. 83. ar. 6. dub. n. 1. a. n. 289. Ergo nec mortale erit si similis distractio admittatur in forma extremæ unctionis, quæ deprecatoria tota est, ergo nec si admittatur in aliis Sacramentis, quæ perinde sunt Sacramenta, sicuti est extrema unctio; præter Consecrationem tamen Eucharistiæ, de qua propter peculiarem rationem sacrificii, aliud esse dicendum, iudicavi loco citato num. præced. Hæc dubitandi gratia sunt dicta.

A 2 6. Sempe

5. Si posterius, hoc est, si error habeatur solum in mente, ut, si idem Arganus v. g. retinens in mente filium esse creaturam, dicat Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, vel Calvinista si confeceret per veram formam, Hæc est corpus meum: intendat tamen mente, hoc corpus meum figura: distinctione opus habet.

6. Nam, si is per suum errorem sic proferens, intendat nihilominus facere, quod Christus instituit, vel Ecclesia Catholica facit, valide Sacramentum conficiet, quia per hanc intentionem faciendi, quod instituit Christus, & usurpat Ecclesia, corrigitur error. At si proferat cum expressa intentione, quamvis interius solum mente retenta, velit conficere Sacramentum secundum errorem suum conceptum, nihil efficiet, quia non ponit veram formam Sacramenti, quæ non est nisi illa, quæ significat, quod intendit Ecclesia significare.

7. Anno superiore accessit ad sacros Inquisitores quidam ex Hæreticis Transalpanis, reconciliationem exposcens cum Ecclesia Catholica, dubitatumque fuit, an esset baptizandus, quando quidem ipse narrabat, se audivisse his verbis Baptismum conferri solere ab illis Ministris, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, secundum auctoritatem, quam mihi concessit Calvinus.

8. Dixerunt recte Theologi de hoc consulti. Si hi Ministri intendunt facere quod Christus instituit, vel quod idem est, quod facit Ecclesia, sic baptizatos non esse rebaptizandos, esse autem omnino, si intendunt secundum illorum verborum significationem, & non aliter baptizare. Sic, inquam, propter rationem à nobis modò allatam, dixerunt. Quoniam verò in casu proposito, qualis fuerit intentio illius Ministri qui hunc baptizavit, nescimus, imò ab inimicis Ecclesiæ, nihil aliud expe&amus, quam ritum ab Ecclesia diversum, ideo omnino iudicamus, illum hominem esse sub conditione rebaptizandum.

§. III. Forma non debet reiterari super eandem materiam.

Consecrasti hostiam, rite baptizasti, &c. non potes sub pena peccati mortalis (quia fieret iniuria Sacramento) iterum proferre formam. At si dubius sis, an bene, & rite quoad substantiam protuleris, aio, te posse, ac debere repetere sub conditione, si non leve sit dubium. At si dubium sit circa accidentalialia, non erit repetenda, juxta superius dicta in simili.

2. Quid, si sit dubium leve circa substantiam, atque ideo sit merus scrupulus animi pusillanimis, peccabiturne mortaliter ab eo, qui, ut amoveat à se scrupulum illum, repetit formam sub conditione supra eandem materiam?

3. Respond. Non audeo hunc condemnare de mortali sed solum de veniali, quia non irrogat gravem Deo, vel Sacramento injuriam, dum se movet tam bono fine non offendendi ipsum eundem Deum, licet, quia in hoc se gerit imprudenter, non effugiat culpam certè levem imprudentiæ. Ita Villalobos, quem approbat Leander. tr. 1. de Sacram. d. 5. q. 13.

4. Dices, Ergo idem fieri posset, si quis laborans solo scrupulo de suo baptismo, de sua Confirmatione, de suo Ordine, veller hæc Sacramenta, quæ reiterari non possunt iterum recipere sub conditione, ut se ab illa anxietate pusilli molestia liberaret.

Respondeo. Idem fieri posse propter paritatem rationis, dictus Leander ibidem concedit. Sed dictum hoc, vel reiterandum, vel temperandum eo modo est, quod distinctius dicam infra l. 2. de Baptismo. c. 1. §. 6. n. 4.